

Sygn. akt I PK 261/12

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa R. J.
przeciwko Urzędowi Gminy w D.
o sprostowanie protokołu powypadkowego i ustalenie wypadku przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 kwietnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w O.
z dnia 18 czerwca 2012 r.,

odrzuca skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powód R. J. w pozwie skierowanym przeciwko Urzędowi Gminy w D. wniósł o sprostowanie protokołu powypadkowego nr 1/2011 z dnia 29 listopada 2011 r. w ten sposób, iż uległ wypadkowi przy pracy.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z 11 kwietnia 2012 r., w sprawie IV P .../12 powództwo oddalił i nie obciążył powoda kosztami postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, iż w 3 listopada 2011 r. powód uległ wypadkowi podczas meczu rozgrywanego w ramach D. Amatorskiej Ligi Piłki Siatkowej. Drużyna w której grał powód składała się z członków Ochotniczej Straży Pożarnej w K. której członkiem był powód.

Zdaniem Sądu Rejonowego powództwo jest nieuzasadnione, gdyż wypadek nie nastąpił ani w czasie działań ratowniczych ani w czasie ćwiczeń, a ogólne poprawienie sprawności fizycznej nie może być zrównane z działaniami ratowniczymi lub ćwiczeniami. Odszkodowanie służy członkowi ochotniczej straży pożarnej, który doznał uszczerbku w związku z udziałem w działaniach ratowniczych lub ćwiczeniach.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z 18 czerwca 2012 r. oddalił apelację.

Sąd Okręgowy stwierdził, że podstawą rozważań w niniejszej sprawie są przepisy ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229 ze zm.) oraz wydane na podstawie art. 26 ust. 9 tej ustawy rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 grudnia 2003 r. w sprawie przyznawania świadczeń odszkodowawczych strażakom jednostek ochrony przeciwpożarowej i członków ochotniczej straży pożarnej z tytułu uszczerbku na zdrowiu albo szkody w mieniu a w przypadku ich śmierci przyznawania odszkodowania członkom ich rodzin (Dz.U. z dnia 8 stycznia 2004 r. Nr 1, poz. 6).

Sąd zauważył, że zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie przeciwpożarowej strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej, a także członkowi ochotniczej straży pożarnej, który w związku z udziałem w działaniach ratowniczych lub w ćwiczeniach doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu przysługują świadczenia wymienione w tym przepisie a zgodnie z ust. 3 tego artykułu jednorazowe odszkodowania przysługują na zasadach określonych dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej w wysokości kwot ustalonych na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i są wypłacane przez podmioty ponoszące koszty funkcjonowania jednostek ochrony przeciwpożarowej. Sąd Okręgowy podkreślił, że

rozporządzenie MSWiA w § 2 stwierdza, iż podmiot ponoszący koszty funkcjonowania jednostek ochrony przeciwpożarowej wszczyna postępowanie w razie doznania przez osobę poszkodowaną uszczerbku na zdrowiu w związku z jej udziałem w działaniach ratowniczych lub ćwiczeniach. Postępowanie to zgodnie z § 3-9 powyższego rozporządzenia kończy się sporządzeniem protokołu powypadkowego, który po ostatecznym zakończeniu zgodnie z dyspozycją tego rozporządzenia jest doręczany właściwemu podmiotowi (w tym wypadku: Urząd Gminy w D.), który stosownie do § 10 bada i ocenia całokształt sprawy na podstawie wszystkich zebranych dowodów i zgodnie z § 13 i 14 powyższego rozporządzenia wydaje orzeczenie wobec którego - zgodnie z § 15 rozporządzenia - osoba niezadowolona z orzeczenia może dochodzić swoich roszczeń na drodze właściwego postępowania cywilnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powyższe rozważania wskazują, że roszczenie powoda nie wynika z wypadku przy pracy lecz zarówno w zakresie uprawnień jak i trybu postępowania - jest całkowicie oparte na przywołanych wyżej przepisach. W ocenie Sądu drugiej instancji, w niniejszej sprawie powód nie ma statusu pracownika w rozumieniu art. 476 § 5 ust. 1 i 2 k.p.c. Biorąc jednakże pod uwagę fakt, iż Sąd pracy orzekający w I instancji rozpatrywał tę sprawę merytorycznie w składzie właściwym (art. 47 § 1 k.p.c.) przy zastosowaniu właściwych przepisów Sąd uznał, że nie zostały naruszone zasady procedowania w tej sprawie a tym samym istnieje możliwość pełnej merytorycznej kontroli instancyjnej wydanego orzeczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, dokonana przez Sąd pierwszej instancji wykładnia pojęcia „ćwiczenia” którym posługuje się przepis art. 26 ust. 1 ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej jest wykładnią uzasadnioną. Tym samym słusznie Sąd pierwszej instancji przyjął, że racjonalna wykładnia pojęć „działania ratownicze lub ćwiczenia” prowadzi do wniosku, że ochroną są objęte tylko takie zdarzenia, które pozostają w związku z przedmiotem zadań postawionych przed służbą ratowniczą. Dlatego „ćwiczenia”, o których mowa w przepisie, to nie każde poprawianie sprawności fizycznej ale „ćwiczenia” mające ścisły związek z działaniami ratowniczymi. W związku z powyższym, za trafne Sąd Okręgowy uznał stwierdzenie, że poza zakresem tego pojęcia będą pozostawały

czynności podejmowane - tak jak w niniejszej sprawie polegające na udziale członka ochotniczej straży pożarnej, w jego czasie wolnym, związane z jego hobby na zasadzie dobrowolności w regularnych rozgrywkach lokalnej amatorskiej lidze siatkowej, która jest inicjatywą zespołów biorących w niej udział.

Powyższy wyrok został w całości zaskarżony skargą kasacyjną wniesioną przez powoda, w której zarzucono:

- „1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2002 r. Nr 147, poz. 1229 ze zmianami) poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd II instancji, że pojęcie „ćwiczeń” obejmuje wyłącznie czynności związane z działaniami ratowniczymi i przedmiotem zadań postawionych przed służbą ratowniczą z wyłączeniem z zakresu pojęcia ćwiczeń ogólnospawnościowych;
2. naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 459 k.p.c. w zw. z art. 476 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 189 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez zakwalifikowanie sprawy jako sprawy z zakresu prawa pracy i rozpoznanie jej w trybie odrębnym, przy jednoczesnym uznaniu, iż powód posiada interes prawny w ustaleniu, czy zdarzenie miało związek z ćwiczeniami, podczas, gdy ustalenie takie stanowiło jedynie przesłankę rozstrzygnięcia i powinno być dochodzone w postępowaniu zwykłym procesowym w postaci pozwu o zapłatę odszkodowania;
3. naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 321 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez wyrokowanie co do przedmiotu nieobjętego żądaniem, bowiem powód nie żądał ustalenia „czy wypadek miał związek z ćwiczeniami”, lecz domagał się ustalenia że zdarzenie miało „charakter wypadku przy pracy i sprostowania protokołu wypadkowego”, przez co doszło do nierozpoznania istoty sprawy”.

Wskazując na powyższe wniesiono o:

- „1. uchylenie - na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. - wyroku Sądu Okręgowego w O. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2012 roku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi, który wydał zaskarżone orzeczenie lub sądowi równorzędnemu;
ewentualnie

2. w przypadku uznania, że zachodzą przesłanki z art. 398¹⁶ k.p.c., wnoszę o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w O. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2012 roku w całości i orzeczenie, co do istoty sprawy tj. ustalenie, iż uszczerbek na zdrowiu, którego doznał powód R. J. w dniu 3 listopada 2011 roku powstał w związku z udziałem w ćwiczeniach w rozumieniu art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2002 r. Nr 147, poz. 1229 ze zmianami) oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych”.

Skarżący oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 13.600 zł.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Sprawa, w której zapadł wyrok zaskarżony rozpoznawaną skargą kasacyjną nie jest sprawą z zakresu prawa pracy. Sprawy z zakresu prawa pracy zostały wymienione w art. 476 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy: 1) o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane, 1¹) o ustalenie istnienia stosunku pracy, jeżeli łączący strony stosunek prawny, wbrew zawartej między nimi umowie, ma cechy stosunku pracy, 2) o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy, 3) o odszkodowania dochodzone od zakładów pracy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Jest to zamknięty katalog spraw z zakresu prawa pracy. Nie mieści się w nim sprawa o roszczenie członka ochotniczej straży pożarnej skierowane przeciwko Urzędowi Gminy jako podmiotowi ponoszącemu koszty funkcjonowania tej jednostki ochrony przeciwpożarowej o sprostowanie protokołu powypadkowego ani o ustalenie, że uszczerbek na zdrowiu, jakiego doznał członek straży powstał w związku z ćwiczeniami. Stron postępowania w tej sprawie nie łączył stosunek pracy ani żaden inny stosunek prawny, do którego miałyby zastosowanie przepisy prawa pracy. Strona pozwana nie jest zakładem pracy (pracodawcą) powoda ponoszącym odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy. Roszczenie powoda wywodzone

jest z przepisu art. 26 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 ze zm.), w myśl którego członkowi ochotniczej straży pożarnej, który w związku z udziałem w działaniach ratowniczych lub ćwiczeniach doznał uszczerbku na zdrowiu, przysługuje, między innymi, jednorazowe odszkodowanie (ust. 1). Natomiast zgodnie z ust. 5 odszkodowanie to ustala i wypłaca (z wyłączeniem przypadku niewiążącego się ze stanem faktycznym sprawy) podmiot ponoszący koszty funkcjonowania jednostki ochrony przeciwpożarowej. Na podstawie delegacji z art. 26 ust. 9 ustawy zostało wydane rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 24 grudnia 2003 r. w sprawie przyznawania świadczeń odszkodowawczych strażakom jednostek ochrony przeciwpożarowej i członkom ochotniczej straży pożarnej z tytułu uszczerbku na zdrowiu albo szkody w mieniu, a w przypadku ich śmierci przyznawania odszkodowań członkom ich rodzin (Dz.U. z 2004 r. Nr 1, poz. 6). W przepisach tego rozporządzenia nałożono na podmiot ponoszący koszty funkcjonowania jednostki straży obowiązek sporządzenia protokołu powypadkowego (§ 6) a następnie wydania orzeczenia o odszkodowaniu (§ 13 i § 14). W § 15 przewidziano prawo osoby niezadowolonej z orzeczenia dochodzenia roszczeń „w drodze właściwego postępowania cywilnego”.

Roszczenie powoda R. J., członka ochotniczej straży pożarnej, przeciwko podmiotowi ponoszącemu koszty funkcjonowania tej straży, Urzędowi Gminy w D., zostało rozpoznane w postępowaniu odrębnym przewidzianym dla spraw z zakresu prawa pracy. Ta okoliczność nie spowodowała jednakże zmiany rodzaju sprawy. Sprawa ta nie stała się sprawą z zakresu prawa pracy, pozostała sprawą cywilną (w ścisłym znaczeniu). Należy ją zakwalifikować jako sprawę o prawa majątkowe. Powód nie domagał się zasądzenia odszkodowania lecz sprostowania protokołu powypadkowego a w skardze kasacyjnej sformułował wniosek o ustalenie, że uszczerbek na zdrowiu, jakiego doznał „powstał w związku z udziałem w ćwiczeniach w rozumieniu art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie przeciwpożarowej”. Niewątpliwie jednak dochodzone roszczenie jako zmierzające do uzyskania odszkodowania, ma charakter majątkowy.

Dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym jest uzależniona, między innymi, od wartości przedmiotu zaskarżenia. Według art. 398²

§ 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Ponieważ – jak zostało wyżej wyjaśnione – sprawa, w której zapadł wyrok zaskarżony skargą kasacyjną, nie jest sprawą z zakresu prawa pracy (ani sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych, co jest oczywiste), wartość przedmiotu zaskarżenia wyznaczająca dopuszczalność tej skargi wynosi 50.000 zł a nie 10.000 zł. Skarżący oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 13.600 zł, co sprawia, że skarga jest niedopuszczalna. Rozpoznanie sprawy cywilnej (w ścisłym znaczeniu) w postępowaniu odrębnym przewidzianym dla spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie prowadzi do zmiany zasad dopuszczalności zaskarżenia skargą kasacyjną ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Taki pogląd został już przedstawiony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 22 czerwca 2011 r. (II PK 1/11, OSNP 2012 nr 15-16, poz. 190).

Z tych przyczyn skarga podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c.